

OLDSCHOOL

• STARA Dобра SZKOŁA •

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Fiszki MATURZYSTY

500 KART DO NAUKI

- § wszystkie zagadnienia maturalne
- € efektywne zapamiętywanie
- % nowy sposób na naukę

Autorzy: **Szymon Krawczyk, Mariusz Włodarczyk**

Redaktor serii: **Marek Jannasz**

Redakcja i korekta: **Paweł Pokora**

Koncepcja graficzna serii: **Teresa Chylińska-Kur,
KurkaStudio**

Opracowanie graficzne: **Piotr Korolewski**

www.cel-matura.pl

© Copyright by Wydawnictwo Lingo sp. j.,

Warszawa 2014

ISBN: 978-83-7892-234-6

SPIS TREŚCI

DZIAŁ I: **SPOŁECZEŃSTWO**

Człowiek jako istota społeczna	1
Grupy i zbiorowości społeczne	6
Struktura społeczna	11
Rodzina jako forma życia społecznego	16
Normy społeczne	21
Prawidłowości życia społecznego.....	26
Teorie rozwoju społecznego.....	32
Historyczne formy organizacji społeczeństw.....	35
Współczesne formy organizacji społeczeństw.....	41
Kultura i jej rola w życiu społecznym	46
Problemy polityczne współczesnych społeczeństw.....	51
Problemy społ.-ekonomiczne współczesnych społeczeństw	56

Problemy cywiliz.-kulturowe współczesnych społeczeństw	61
Problemy moralne współczesnych społeczeństw	66
Naród jako grupa społeczna	71
Naród polski i jego cechy	76
Społeczeństwo polskie i jego i jego cechy	81
Główne religie współczesnego świata.....	86

DZIAŁ II: **PAŃSTWO I POLITYKA**

Istota państwa	96
Geneza państwa.....	103
Funkcje i formy państwa.....	111
Państwo demokratyczne.....	118
Demokracja bezpośrednia	125
Demokracja pośrednia.....	133
Obywatel w państwie demokratycznym	140

Spoleczeństwo w państwie demokratycznym	146
Zagrożenia dla współczesnej demokracji.....	154
Modele ustr. państw demokratycznych – system prezydencki	161
Modele ustrojowe państw demokrat. – system parlamentarno -gabinetowy	168
Modele ustrojowe państw demokrat. – system parlamentarno- komitetowy	175
Modele ustrojowe państw demokrat. – system półprezydencki...	182
Modele ustrojowe państw demokrat. – system kanclerski	190
Konstytucje w Polsce	199
Konstytucyjne zasady ustroju państwowego RP.....	207
Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – sejm i senat.....	214
Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – prezydent.....	222
Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – Rada Ministrów.....	230
Władza sądownicza w Polsce	238

Organy kontroli państwowej i ochrony państwa.....	247
Samorząd terytorialny w Polsce	255
Państwo a gospodarka	263
Budżet państwa.....	270
Myśl polityczna: ideologia, doktryna, program polityczny	277
Główne współczesne doktryny polityczne. Myśl narodowa. Agraryzm. Komunizm.....	279
Główne współczesne doktryny polityczne: konserwatyzm.....	285
Główne współczesne doktryny polityczne: liberalizm.....	292
Główne współczesne doktryny polityczne: chrześcijańska demokracja.....	299
Główne współczesne doktryny polityczne: socjaldemokracja	306
Inne współczesne ideologie polityczne.....	312
Partie polityczne.....	321
Polskie partie polityczne	331

DZIAŁ III: **PRAWO**

Podstawowe pojęcia prawne	341
Przepis prawny a norma prawna	346
Źródła prawa tworzonego w Polsce	356
Polskie prawo karne	361
Postępowanie cywilne i administracyjne	371
Prawa człowieka i ich ochrona.....	376

DZIAŁ IV: **STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE**

Organizacje międzynarodowe	383
Organizacja Narodów Zjednoczonych	391
Rada Europy	398
Inne Organizacje międzynarodowe.....	406
Procesy integracyjne w Europie i na świecie po II wojnie światowej.....	413

Proces integracji europejskiej	421
Unia Europejska – wielopłaszczyznowa wspólnota Europejczyków ... 855	
Instytucje Unii Europejskiej	436
Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej	446
System prawa w Unii Europejskiej	456
Polska w Unii Europejskiej	466
Polityka zagraniczna Polski po 1989 r.	473
Konflikty Wschód-Zachód w okresie zimnowojennym	481
Konflikty na świecie po 1989 r.	491

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Życie społeczne to ogół zjawisk wynikających ze wzajemnego oddziaływania jednostek i zbiorowości przebywających na odpowiednio wyodrębnionej przestrzeni.

🕒 *Dlaczego człowiek jest istotą społeczną?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Człowiek nazywany jest istotą społeczną dlatego, że żyje wśród innych ludzi i **wśród ludzi odbywa się prawidłowy rozwój istoty ludzkiej.**

🕒 *Jak nazywa się ogół zjawisk wynikających ze wzajemnego oddziaływania jednostek i zbiorowości przebywających na odpowiednio wyodrębnionej przestrzeni?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Wśród uwarunkowań przyrodniczych życia społecznego ludzi znajdują się m.in. **biologiczne podstawy życia społecznego.**

🕒 *Co jeszcze zalicza się do przyrodniczych uwarunkowań życia społecznego ludzi?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Wśród uwarunkowań przyrodniczych życia społecznego ludzi znajdują się m.in. **geograficzne warunki życia społecznego** oraz **demograficzne podstawy życia społecznego**.

🕒 *Co jeszcze zalicza się do przyrodniczych uwarunkowań życia społecznego ludzi?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Socjalizacja pierwotna to przyswajanie norm i zasad życia społecznego nieświadomie, często przez naśladownictwo.

🕒 *Jak nazywa się świadome i samodzielne kształtowanie osobowości?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Socjalizacja wtórna to świadome i samodzielne kształtowanie osobowości.

🕒 *Jak nazywa się przyswajanie norm i zasad życia społecznego nieświadomie, przez naśladownictwo?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Zespół praw i obowiązków wynikających z zajmowania pozycji społecznej, przejawiający się typowym zachowaniem, powierzchownością, a nawet sposobem komunikowania się nazywany jest rolą społeczną.

🕒 *Kiedy dochodzi do konfliktu ról społecznych?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

W sytuacjach, w których role społeczne odgrywane jednocześnie przez jedną osobę wymagają sprzecznych ze sobą zachowań, dochodzi do konfliktu ról społecznych.

🕒 *Co nazywamy rolą społeczną?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Na samym szczycie piramidy potrzeb Abrahama Masłowa znajdują się **potrzeby samorealizacji**. Poprzedzają je potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby społeczne (przyjaźń, miłość), potrzeby szacunku.

🕒 *Jaki rodzaj potrzeb znajduje się na samym dole piramidy potrzeb Masłowa?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Człowiek jako istota społeczna

Na samym dole piramidy potrzeb Abrahamama Maslowa znajdują się **potrzeby fizjologiczne**. Następują po nich potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby społeczne (przyjaźń, miłość), potrzeby szacunku.

🕒 *Jaki rodzaj potrzeb znajduje się na samym szczycie piramidy potrzeb Maslowa?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Więzi naturalne opierają się **na wspólnym pochodzeniu i pokrewieństwie ludzi.**

🕒 *Co jest podstawą więzi zrzeczeniowych i więzi stanowionych?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Więzi zrzeszeniowe powstają na zasadzie **własnej decyzji człowieka**, a stanowione powstają **w wyniku decyzji innych ludzi, są narzucane lub ustanawiane siłą**.

🕒 *Czy wiesz, na czym opierają się więzi naturalne?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

W socjologii wyróżnia się pięć etapów kształtowania się więzi społecznej. Do pierwszego etapu należą trzy następujące po sobie styczości. Pierwszą z nich jest **styczność przestrzenna**.

🕒 *Jak nazywają się kolejne styczości?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

W socjologii wyróżnia się pięć etapów kształtowania się więzi społecznej. Do I etapu należą trzy następujące po sobie styczności. Drugą jest **styczność psychiczna**, a kolejną **styczność społeczną**.

🕒 *Jak nazywa się pierwsza styczność?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Do IV etapu kształtowania się więzi społecznych należą **stosunki społeczne**, czyli kształtowanie się trwałych układów, określonych normami i obowiązkami.

🕒 *Jakie zjawiska należą do V etapu kształtowania się więzi społecznych?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Do V etapu kształtowania się więzi społecznych należą **wzajemne zależności**, czyli kształtowanie się określonej hierarchii i wzajemnych zależności np. zależności służbowej między pracownikiem a pracodawcą.

🕒 *Jakie zjawiska należą do IV etapu kształtowania się więzi społecznych?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Ze względu na wielkość grupy wyróżnia się **grupy małe** – kilku- lub kilkunastoosobowe, umożliwiające bezpośrednie stosunki między członkami (np. rodzina, grupy rówieśnicze).

🕒 *Jakie jeszcze grupy społeczne wyróżnia się ze względu na ich wielkość?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Ze względu na wielkość grupy wyróżnia się **grupy duże**. Charakteryzują je minimalne kontakty bezpośrednie lub ich brak, gdyż duża liczebność uniemożliwia nawiązywanie bezpośrednich stosunków między ich członkami (np. grupa zawodowa, narody).

🕒 *Jakie jeszcze grupy społeczne wyróżnia się ze względu na ich wielkość?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Ze względu na typ więzi społecznych wyróżnia się **grupy pierwotne**. W ich ramach istnieją więzi emocjonalne oparte na kontaktach osobistych. Grupy takie cechuje niewielka liczebność, przy czym przynależność do takiej grupy nie zawsze jest dobrowolna (np. rodzina, grupa rówieśnicza).

🕒 *Jakie jeszcze grupy społeczne wyróżnia się ze względu na typ więzi społecznych?*

DZIAŁ I: SPOŁECZEŃSTWO

Grupy i zbiorowości społeczne

Ze względu na typ więzi społecznych wyróżnia się **grupy wtórne**. Przynależność do nich wynika z dobrowolnego wyboru, cechuje je duża liczebność, a tworzone są dla osiągnięcia określonego celu (np. partie polityczne).

🕒 *Jakie jeszcze grupy społeczne wyróżnia się ze względu na typ więzi społecznych?*